

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник/ І.М.Литвин.–Вид. 2-ге, допов. – Черкаси : Ю. А. Чабаненко, 2014.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012.
3. Oxford Dictionaries Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://www.oxforddictionaries.com/>
4. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. –Режим доступу: URL: [http:// www.sum.in.ua](http://www.sum.in.ua)
5. Collins English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://www.collinsdictionary.com>

Ілюстративний матеріал:

1. Jonathan Safran Foer *Extremely Loud and Incredibly Close*
2. Джонатан Сафран Фоср *Страшенно голосно і неймовірно близько* [пер. з англ. О.Постранська]

Науковий керівник: старший викладач І. І. Могілей

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ МАРІО П'ЮЗО “THE GODFATHER”

Н. М. Лихенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Проблема перекладацьких трансформацій є однією з ключових у теорії перекладу. Цим питанням займалися такі вчені, як Ю. Найда, Л. С. Бархударов, В. С. Виноградов, О. О. Селіванова та багато інших. На сучасному етапі розвитку перекладознавства актуальним лишається питання лексичних трансформацій, зокрема функціонально-стилістичний аспект, який виділила О. О. Селіванова [1]. В рамках цих трансформацій змінюються шари лексики, яка використовується, та реєстр слова [2].

Особливо важливими функціонально-стилістичні трансформації є для перекладу художніх текстів, адже вдалі зміни, до яких вдається перекладач, можуть допомогти читачеві краще зрозуміти текст, а отже, адекватно його сприйняти. Водночас за некоректної передачі цієї конотативної інформації може бути спотворено сприйняття і розуміння тексту.

Метою нашого дослідження є аналіз функціонально-стилістичних трансформацій у перекладі роману Маріо П'юзо «Хрещений батько».

«Хрещений батько» є гангстерським романом, у ньому розповідається про життя одного з найвпливовіших кланів мафії у Нью-Йорку. Твір був перекладений українською мовою на початку 1970-х. На той час твір був досить резонансним, і опублікування його перекладу у Радянському Союзі було проблематичне. Все підлягало суворій цензурі, до того ж не варто забувати про Холодну війну між СРСР та Америкою. Таким чином, для того, щоб український читач побачив цей твір, перекладачам потрібно було показати мафію в негативному світі [3]. Тому у перекладі твору “The Godfather” перекладачі часто вдаються до зниження лексики.

Завдяки функціонально-стилістичним трансформаціям мова перекладу стає переважно розмовно-побутовою, на відміну від більш нейтральної лексики мови оригіналу. Так, у фрагменті “*Godfather, I can't sing anymore, something **happened** to my throat, the doctors don't know what. // Хрещений, я не можу більше співати, щось **зробилося** з моїм горлом і лікарі нічого не доберуть.*”, слово «*happened*» (сталося) перекладачі замінили на «*зробилося*», що знизило лексику з нейтральної до розмовно-

побутової [4]. Це ж прослідковуємо у парі *don't know* — *не доберуть*. Завдяки цим трансформаціям мовлення персонажів стає колоритнішим, більш «живим», тож читач занурюється в атмосферу оповіді. До того ж, таким чином автори перекладу показують власне ставлення до героїв.

Ще одним прикладом зниження реєстру для спрощення мовлення персонажів є такий фрагмент: “*Could you give me transportation to the airport? // Чи не могли б ви підкинути мене до аеропорту?*”. У цьому випадку перекладачі використали функціонально-стилістичну трансформацію, змінивши лексику з офіційно-ділового стилю [5] на розмовно-побутовий [4]. Це значно спростило мовлення персонажа. В оригіналі цей герой говорить досить вишукано, він виглядає освіченою та інтелігентною людиною, яка навіть у розмові з близькими та друзями не дозволяє собі фамільярного ставлення. Проте в перекладі персонажа почали сприймати дещо інакше. Причиною цього є саме зміна лексики, зокрема її зниження.

Переклад мовлення персонажів є досить складним завданням, адже у читачів перекладу цього роману слова «мафія» та «гангстери» одразу викликають певні асоціації, а відповідно, певні стилі мовлення та поведінки. Перекладачі мали дуже важливе завдання: не лише відтворити характер персонажа, а й співставити його зі стереотипом, звичним для читачів перекладу. Тож досить часто в діалогах трапляються випадки використання не лише розмовно-побутової лексики, а також і слів з фамільярним відтінком. Наприклад, фрагмент діалогу Хрещеного батька зі своїм хрещеником: “*You didn't hit the other in the face because she was making a picture. // Ти не врізав іншу по морді, бо вона знімалася.*” – в обох випадках вони вдалися до функціонально-стилістичних трансформацій, проте якщо в першому відбулася заміна слова нейтральної лексики [5] на розмовно-побутову [4], то в другому знизився реєстр від нейтрального до фамільярного за допомогою використання дисфемізму. Хоча в оригіналі твору лексика «Хрещеного батька» є переважно нейтральною, а подекуди формальна чи навіть піднесена.

Ще одним прикладом, що свідчить про роботу перекладачів над індивідуалізацією мовлення персонажів, є наступний уривок: “*We got him outside his office, in the street. // Мої люди вколошкали його на вулиці перед конторою.*” Вираз *to get – informal be punished, injured, or killed* [5], перекладач замінив на слово *вколошкати* – *фам. позбавляти життя* [4]. Таким чином було збережено розмовну лексику, але знижено реєстр мовлення до фамільярного. Перекладачі скористалися функціонально-стилістичною трансформацією, щоб додати мовленню персонажа індивідуальності (цей персонаж використовує слово *вколошкати*, щоб позначити вбивство, в той час коли інші герої так не говорять або говорять рідко). Або ж наступний приклад: “*I don't mind getting the car. // Мені неважко змотатися за машиною*”. Перекладачі використали функціонально-стилістичну заміну з нейтральної лексики на розмовно-побутову, до того ж, знизили реєстр мовлення з нейтрального на фамільярний, адже дієслово *to get* належить до нейтрального шару лексики і означає *come to have (something); receive* [5], а слово *змотатися* – *швидко сходити, з'їздити і т.н.. куди-небудь і повернутися назад* [4].

Отже, функціонально-стилістичні трансформації є досить поширеним явищем у перекладі художньої літератури. Вони дозволяють занурити читача (відповідно до його уявлень) у події та середовища, про які йде мова. До того ж, у перекладі гангстерського роману «Хрещений батько» перекладачам вдалось врахувати і умови рецензентів, і потреби читачів, тож переклад можемо вважати вдалим.

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник / І. М. Литвин. – вид.2, допов. – Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2014. – 192с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Овсяк. О. Спогад з історії створення українського перекладу «Хрещеного батька» Маріо П'юзо мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: www.vsesvit-journal.com/old/content/view/915/41

Список словників:

4. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
5. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://en.oxforddictionaries.com>

Список ілюстративних джерел:

1. Puzo M. The Godfather : A Novel / Mario Puzo. – New York : Signet, 1983. – 576 p.
2. П'юзо М. Хрещений батько : роман / Маріо П'юзо : пер. з англ. В. Батюка, О. Овсяка. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 480 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Н.С. Рибалка

ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ МІСТЕРІЇ ЛЬЮІСА КЕРРОЛА «АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ»

Н. О. Луца

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Увагу перекладознавців традиційно привертають різноманітні випадки креативного використання мовних засобів у художньому дискурсі, що спричиняють, за образним висловленням С. Флоріна, «перекладацькі муки» [4]. Велика зацікавленість у вивченні перекладацьких труднощів пояснюється їхньою ітеративністю та експліцитною емпіричністю. У межах певних жанрів, за врахування індивідуальних особливостей стилю, можна і слід розцінювати необхідність перекладу тих чи інших деталей, особливо коли вони підпорядковані авторському стилю, тобто розглядати діалектику окремого та цілого. Переклад художніх текстів (особливо містерії «Аліса в країні див» Л. Керрола) вимагає відходу від буквральності та вільного відтворення деталей: «промовляючих імен», гри слів, підтексту, гумору тощо (на тлі загальнолітературного контексту) [3, с.552].

Канонічний твір Л. Керролла про пригоди дівчинки Аліси в Дивокраї був обраний для дослідження не випадково. Більшість перекладачів зосереджують увагу на мовній грі, що є ідіостильовою домінантою усієї творчості цього письменника, яка проявляється не тільки на рівні вербального матеріалу, а й на сюжетно-композиційному та образно-художньому рівнях. Але каламбури – це надто просто й очевидно, тому перед нами стоїть складніше завдання: дослідити весь формально-змістовий трансформаційний потенціал перекладу, передачу прагматичної інформації та глибини символізму. Цим пояснюється доцільність та **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження є перекладацькі трансформації, функціонально скеровані на передачу індивідуального стилю автора та прагматичної інформації, а **предметом** аналізу – особливості їх (компенсаційного) відтворення в українському перекладі В. Корнієнка.